



Zveza Svobodnih Sindikatov Slovenije

MALO DELO IMA OMEJENE PRAVICE IZ DELA.

Zakon o malem delu, ki ga je na svoji 18. redni seji sprejel Državni zbor RS, bo zagotovo imel nepopravljive posledice na trgu dela v Sloveniji. Povečal se bo obseg prekernih oblik dela, mladi si bodo bistveno težje našli redno zaposlitev in si s tem zagotovili ekonomsko in socialno varnost, obseg rednih zaposlitev (zaposlitev na podlagi sklenjene pogodbe o zaposlitvi) se bo zmanjševal, prav tako pa se bosta povečala socialna izključenost in diferenciacija ljudi. Vsekakor bo zakon neposredno vplival na ceno dela v Sloveniji, s tem pa tudi posredno na kolektivna pogajanja. Ne gre tudi prezreti, da bo zakon postopoma, vendar vztrajno, izpodrival redne oblike delovnega razmerja, zlasti delovno razmerje za nedoločen čas ter da bo institut malega dela v bližnji prihodnosti predstavljal pomemben delež na trgu dela. Zakon vsekakor ne bo zmanjšal dela na črno, ne bo pripomogel k večjemu zaposlovanju v okviru rednih oblik delovnega razmerja, bo pa povzročal neenakost na trgu delovne sile, zlasti na področju uživanja pravic, prav tako pa se bodo zmanjšali prilivi v različne blagajne (zdravstveno, pokojninsko, socialno,...).

Ne gre namreč prezreti dejstva, da avtor zakona sam priznava, da je »prednost malega dela, v primerjavi z rednim delovnim razmerjem še vedno v nižji obremenitvi (8,7 % manjša obremenitev s prispevki za socialna zavarovanja) in v večji fleksibilnosti (sistem napotnic), prav tako pa malo delo ne predvideva drugih stroškov, ki bremenijo delovno razmerje, kot. npr. odpravnine, prevoz na delo, letni dopust, itd«. Skratka, odrekanje in zmanjševanje pravic delavcev se razume kot »konkurenčna prednost«.

Opozarjamo še na dejstvo, da se je ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve postavilo na stališče, da se bo priznavanje pokojninske dobe na podlagi opravljenega malega dela štelo v zavarovalno dobo v sorazmernem delu glede na plačilo prispevka zavarovanca, in to kljub dejstvu, da pri opravljanju dela ni nikakršne razlike med redno zaposlenim in tim. »malim delavcem«. V praksi to pomeni, da se bo ena ura malega dela štela za 40 minut zavarovalne dobe. Na podlagi te postavke je ekonomska služba Zveze svobodnih sindikatov Slovenije opravila primerjavo zavarovalnih dob, in sicer med delavcem, ki sklene pogodbo o zaposlitvi za določen čas (za 1 leto) s skrajšanim delovnim časom (npr. 60 ur na mesec) in delavcem, ki v enakem obdobju opravi enako število ur v skladu z zakonom o malem delu. Primerjava jasno pokaže, da se delavcu s sklenjeno pogodbo o zaposlitvi v zavarovalno dobo všteje **4,14 meseca v enem letu**, delavcu, ki opravi enako delo po zakonu o malem delu, pa le **2,8 meseca** v enem letu. Neenakost in razlikovanje je tako več kot očitno.

Malo delo je sicer omejeno preko mesečne oziroma letne kvote ur glede na število zaposlenih v pri delodajalcu. Vendar pa to ne bo preprečilo veriženja malega dela (posojanje napotnic drugim). Ko bo en »mali delavec« dosegel maksimum ur, si bo pridobil napotnico pod drugim imenom in nadaljeval delo. Prav tako bo delodajalec, ki zaposluje od nič do deset delavcev, lahko opravljal svojo dejavnost in to kljub dejstvu, da nima niti enega redno zaposlenega delavca. Po določbah zakona bo namreč lahko imel šest »malih delavcev« mesečno in niti enega redno zaposlenega. In koliko je takšnih delodajalcev v Sloveniji? V letu 2009 je bilo v Sloveniji glede na

podatke Agencije za javno pravne evidence in promet in ob upoštevanju maksimalne predpostavke, da so vse nepridobitne organizacije mikro organizacije, 145.850 pravnih oseb (gospodarske družbe, zadruga, samostojni podjetniki, društva oziroma ostale nepridobitne organizacije), od tega je bilo 140.838, oziroma 96,6 % mikro podjetij.

Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve je v javni razpravi večkrat poudarilo, da je malo delo priložnost za prehod v redno zaposlitev. A takšnemu razumevanju malega dela ne nasprotujejo zgolj podatki iz tujine, kjer je po podatkih nemške sindikalne centrale DGB prehod iz malega dela v redno zaposlitev zgolj 10 odstoten (DGB/WSI). Temu v veliki meri nasprotuje že dlje časa aktualen visok trend začasnih zaposlitev (v Sloveniji je več kot 80 % od vseh novih zaposlitev zaposlitev za določen čas). Po podatkih zavoda za zaposlovanje je iztek pogodbe o zaposlitvi za določen čas najpogostejši razlog za prehod v brezposelnost. Zaposlitev za določen čas je torej kljub določilom zakona o delovnih razmerjih, ki določa, da je ta oblika zaposlitve izjema, zaradi »ugodnosti« za delodajalce (delavci so v tem primeru recimo brez odpravnin) postala stalna kadrovska praksa, označeno z visoko fluktuacijo delavcev med statusom brezposelnosti in zaposlitve. Izhajajoč iz navedenega je nepotrebno poudariti, da bodo delodajalci videli v malih delavcih zgolj hitro nadomestljiv in poceni substitut rednega dela, kar je seveda daleč od izgradnje trdnega prehoda v redno zaposlitev. Ali povedano drugače: namesto da se brezposelnim omogoči prehod v kvalitetno redno zaposlitev, se mednje vrinja vse več prekernih oblik zaposlitev. Da bo malo delo s tem povzročilo prav nasproten učinek od želenega! Namesto mostu do kvalitetne redne zaposlitve bo malo delo delovalo kot element razbijanja rednih delovnih razmerij. Da je temu tako opozarja vse več strokovnjakov, tako iz tujine kot iz Slovenije, med njimi tudi dr. Jože Mencinger iz Ekonomskega inštituta Pravne fakultete Univerze v Ljubljani.

Letni zaslužek iz naslova malega dela je omejen v višini 6.000 evrov, najnižja bruto urna postavka pa znaša 4,00 evre. S tem zneskom se zagotovo ne da preživeti, saj maksimalni letni zaslužek »malega delavca« pade pod številko 6.535 evrov, ki predstavlja letni prag tveganja revščine za enočlansko gospodinjstvo (v letu 2008). Z drugimi besedami povedano: malo delo je bazen »zaposlenih revnih«, ki so dodatno osiromašeni za večji del pravic iz rednega delovnega razmerja. Če samo del številke deleža in učinka malega dela iz Nemčije ponazorimo v Sloveniji, dobimo naslednji podatek:

Po podatkih iz leta 2007 dobra petina vseh delavcev v Nemčiji dela izključno na področju malega dela, z vsemi, največkrat negativnimi posledicami.

Istovrstna projekcija za Slovenijo:

V tretjem četrtletju 2010 je bilo v Sloveniji 968.000 delovno aktivnih oseb. 21,6 odstotkov od te številke je 209.088 oseb v malem delu.

Po raziskavi Weinkopfove (2008) je incidenca »zaposlenih revnih« med osebami, ki opravljajo »mini dela« 91,7 o.t.

Istovrstna projekcija za Slovenijo:

V tretjem četrtletju 2010 je bilo v Sloveniji 968.000 delovno aktivnih oseb. Pri projekciji 209.088 oseb v malem delu to pomeni **191.734** »zaposlenih revnih«¹ malih delavcev.

¹ Za potrebe tega dokumenta bomo definirali zaposlene revne kot osebe, ki kljub temu, da so zaposlene, ne presežejo praga tveganja revščine, ki je po zadnjih podatkih SURS za leto 2009 593 evrov za enočlansko gospodinjstvo.